

HISTORIAN KIELITIETOINEN OPPIMATERIAALI

Luku 1: Mitä historia on?

Pilvi Orasuo

Kaisa Kauhanen

Elina Pentikäinen

TAMPERE

HISTORIAN KIELITIETOINEN OPPIMATERIAALI

Tämä materiaali on tarkoitettu yläkoulun valmistavan luokan opetukseen. Materiaalissa on yläkoulun seitsemännen luokan historian sisältöjä. Materiaalia voi käyttää myös alaspäin eriyttävänä materiaalina seitsemännen luokan oppilailla.

Luku 1:

- Mitä historia on?
- Historia ja aika
- Käsitekortit

Luku 1: Mitä historia on?

Luku 2: Suomesta tulee osa Venäjää

Luku 3: Suomi 1800-luvulla

Luku 4: Teollistuminen muuttaa maailmaa

Luku 5: Imperialismi - Eurooppalaiset valloittavat maailmaa

Luku 6: Suomi ja demokratia

Luku 7: Ensimmäinen maailmansota

Tekstit ja tehtävät: Pilvi Orasuo, Kaisa Kauhanen, Elina Pentikäinen

Piirroskuvat: Aatu Seppänen

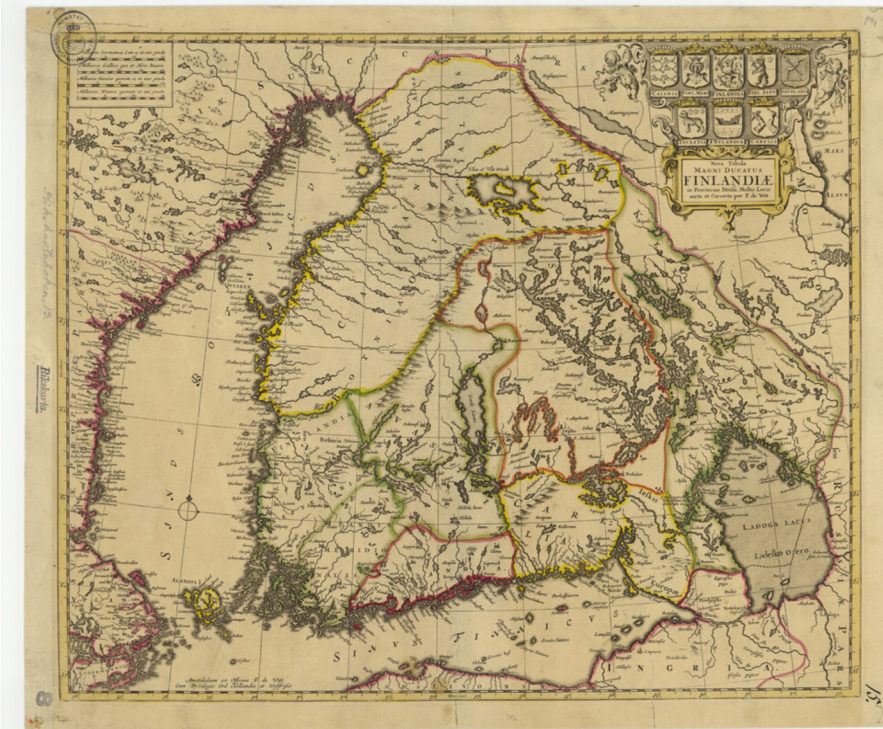
Valokuvat: Finna.fi

Julkaisuvuosi: 2025

TAMPERE

1. MITÄ HISTORIA ON?

Vanha Suomen kartta vuodelta 1680
(Lantmäteristysrelsens arkiv)

Historia kertoo vanhoista tapahtumista.

Millaista ihmisten elämä oli kauan aikaa sitten?

Mitä tapahtui 1500-luvulla? Millaista oli elää Suomessa 1100-luvulla?

Historiantutkijat lukevat vanhoja kirjoja ja tekstejä.

He myös tutkivat vanhoja karttoja, kuvia ja esineitä.

Ne kertovat, millaista elämä aikaisemmin oli.

Tehtävät

1. Vastaa kysymyksiin.

Mistä historia kertoo? _____

Mitä historiantutkijat tekevät? _____

2. Käännä.

a. 1900-luvun alussa _____

b. 1850-luvulla _____

c. 1700-luvun lopussa _____

d. vuonna 2021 _____

e. ennen 1800-lukua _____

f. vuoden 2025 jälkeen _____

Sanasto:

kertoo, **kertoa 1**

vahoista, **vanha**

millaista

ihmisten, **ihminen**

elämä

kauan

tapahtumista, **tapahtuma**

1500-luvulla, **1500-luku**

oli, **olla 3**

elää

historiantutkija

lukevat, **lukea1**

kirjoja, **kirja**

tekstejä, **teksti**

myös

tutkivat, **tutkia 1**

karttoja, **kartta**

kuvia, **kuva**

esineitä, **esine**

ne

kertovat, **kertoa 1**

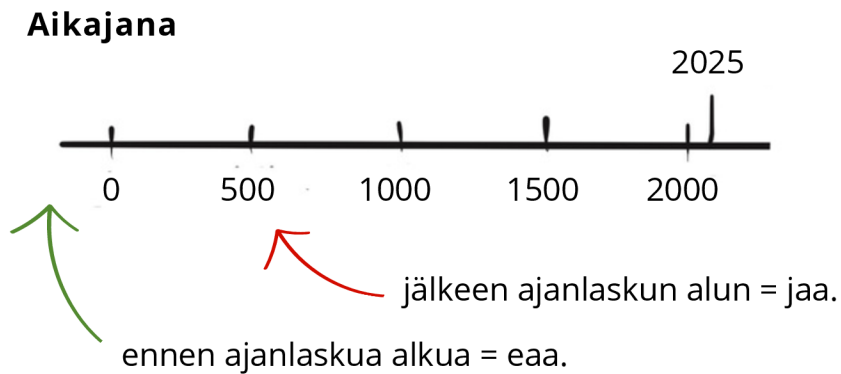
elämä

aikaisemmin

Huom!
luku - luvulla
alku - alussa
loppu - lopussa
vuosi - vuonna

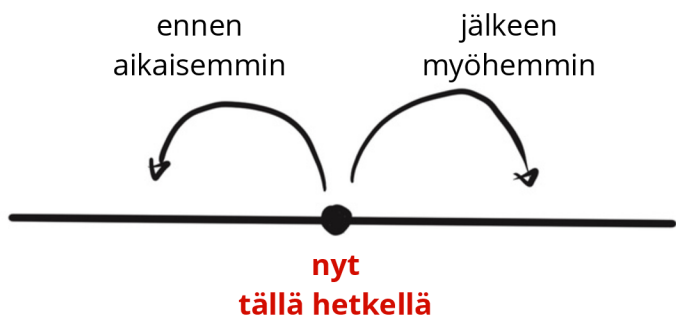
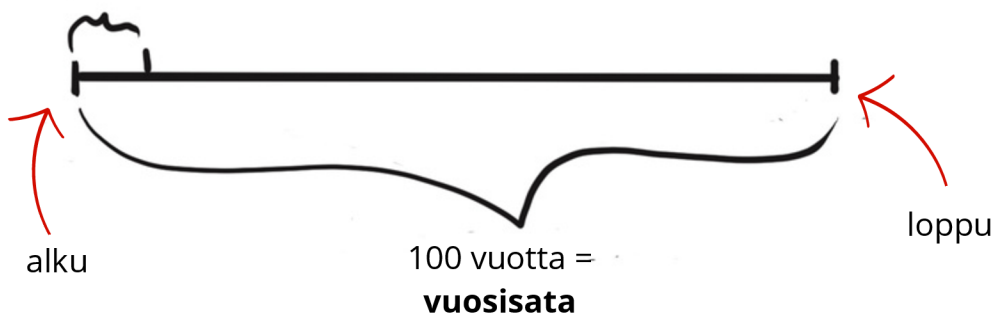
HISTORIA JA AIKA

Miten puhutaan ajasta?

Taskukello, 1700-luvun alku
(Turun museokeskus)

10 vuotta =
vuosikymmen

Vanhoja veitsen teriä 500-800-luvulta
(Museokeskus)

Tehtävät

1. Vastaa kysymyksiin.

- Mikä päivä oli eilen? _____
- Minä vuonna sinä synnyit? _____
- Mikä vuosi oli vuoden 2018 jälkeen? _____
- Mikä vuosisata oli ennen 1800-lukua? _____
- Mikä vuosikymmen nyt on? _____

2. Milloin?

Minä vuonna keksinnöt on keksitty? Kirjoita vuosiluku tai vuosikymmen viivalle.

1903	1990-luku	1980-luku	1950-luku
1820-luku	1920-luku	1879	1830-luku

Satakunnan Museo

valokuva _____

Pielisen museo

matkapuhelin _____

Etelä-Karjalan museo

radio _____

Helsingin kaupungin museo

ompelukone _____

Lahden museot

televisio _____

Vapriikin kuva-arkisto

sähkövalo _____

Median museo ja arkisto Merkki

kannettava tietokone _____

Museovirasto

lentokone _____

3. Taivuta verbiä. Kirjoita verbi taulukkoon.

a. olla 3

Persoona-pronomini	Preesens positiivinen	Preesens negatiivinen	Imperfekti positiivinen	Imperfekti negatiivinen
minä	<i>olen</i>			
sinä		<i>et ole</i>		
hän				<i>ei ollut</i>
me				<i>emme olleet</i>
te				
he				

b. kertoa 1

Persoona-pronomini	Preesens positiivinen	Preesens negatiivinen	Imperfekti positiivinen	Imperfekti negatiivinen
minä	<i>kerron</i>			<i>en kertonut</i>
sinä		<i>et kerro</i>	<i>kerroit</i>	
hän				
me				
te				<i>ette kertoneet</i>
he				

KÄSITEKORTIT

valloittaa

vihollinen

vallankumous

sotia

sääty

aatelisto - aateline

papisto - pappi

porvaristo - porvari

KÄSITEKORTIT

Vihollinen on vastustaja.

Esim. sodassa on vihollinen
(se on se, jota vastaan sodit).

Esim. toinen maa valloittaa toisen maan.

Ruotsi valloitti Suomen
ja Suomesta tuli osa Ruotsia.

Sotia eli käydä sotaa jotain vastaan.

Maa sotii toista maata vastaan. Mailla on armeijat, joissa on sotilaita. Sotilaat sotivat eli hyökkäävät ja puolustavat.

Maassa vaihtuu valta, kun kansa tai armeija haluaa uuden hallitsijan.

Esim. kuningas hallitsee maata, tapahtuu vallankumous ja valtaan nousee uusi hallitsija.

Aatelisto oli sääty.

Aatelisto ei maksanut veroja ja sai päättää asioista. Useimmat aateliset olivat rikkaita ja heillä oli palvelijoita.

Yhteiskuntaluokka. Ihmiset syntyivät säätyyn.

Sääty määräsi ihmisen oikeuksia (esim. ammatin). Säätyjä oli Suomessa neljä: aatelisto, papisto, porvaristo, maanviljelijät.

Porvaristo oli sääty.

Porvarit asuivat kaupungeissa ja he olivat kauppiaita ja käsityöläisiä.

Papisto oli sääty.

Luterilaisen kirkon papit Suomessa kuuluivat papistoon. Papeilla oli paljon valtaa kylän elämässä. Papisto ei maksanut veroja.

KÄSITEKORTIT

sotilas, sotilaat

armeija

talonpojat

kansa

demokratia

tasa-arvo

teollistuminen

tehdas, tehtaات

KÄSITEKORTIT

Maalla on armeija.

Sotilaat muodostavat armeijan. Armeijat sotivat toisten maiden armeijoita vastaan.

Sotilas on ammatti. Sotilaalla on ase ja univormu. Sotilas sotii eli hyökkää aseella toisen maan vihollista vastaan tai puolustaa omaa maataan.

Kansa on ihmiset, jotka asuvat jossain paikassa.

Esim. Suomen kansa on suomalaiset ihmiset.

Talonpojat oli sääty.

Talonpojat omistivat maata ja viljelivät sitä. Talonpojat maksoivat veroja.

Tasa-arvo tarkoittaa, että ihmiset ovat yhtä arvokkaita. Esim. naisilla ja miehillä on samat oikeudet.

Demokratia eli kansanvalta.

Demokratia tarkoittaa, että ihmiset äänestävät vaaleissa. Vaaleilla päätetään, kuka on vallassa ja saa päättää asioista.

Tehdas on rakennus.

Tehtaassa on koneita. Koneet valmistavat esineitä ja asioita. Tehtaiden työntekijät ovat töissä tehtaassa.

Teollistuminen tarkoittaa aikaa, kun tehtaita rakennettiin paljon.

Silloin oli paljon uusia koneita ja keksintöjä. Ihmiset muuttivat kaupunkeihin töihin. Teollistuminen alkoi Euroopassa 1700-1800-luvuilla.

KÄSITEKORTIT

laivasto

kauppasaarto

itsevalti

hyökätä - hyökkäys

puolustaa - puolustus

taistella - taistelu

autonomia

slummi

KÄSITEKORTIT

Kauppasaarto tarkoittaa, että jonkun valtion kanssa ei käydä kauppaa. Esim.
Ranska halusi, että Iso-Britannia on köyhempi.
Ranska aloitti kauppasaarron Iso-Britanniaa vastaan.

Laivasto on armeija merellä. Laivastoon kuuluu laivoja, joilla soditaan.

Hyökätä = joku käy jonkun kimppuun esim. aseellisesti.
Sotilaat hyökkäsivät vihollisia vastaan.
Hyökkäys on tapahtuma.
Se oli onnistunut hyökkäys.

Itsevaltiias on henkilö, joka on yksin valtion johdossa ja päättää yksin kaikista asioista. Sama kuin diktaattori.

Taistella = hyökätä tai puolustaa aseellisesti.
Sotilaat taistelivat.
Taistelu on tapahtuma.
Taistelu kesti pitkään.

Puolustaa = suojella itseään, kun joku hyökkää kimppuun.
Armeija puolusti kaupunkia.
Hyökkäys on tapahtuma.
Se oli onnistunut hyökkäys.

Slummi = Hyvin köyhät ihmiset asuivat slummissa kaupungissa.
Esim. tehtaiden työntekijät asuivat slummeissa.

Autonomia tarkoittaa, että valtio saa päättää jostain asioista itse. Esim.
Suomi sai päättää asioista, jotka koskivat vain Suomea
Venäjän keisari hyväksyi päätökset.

KÄSITEKORTIT

höyrykone

höyryjuna

sensuuri

teräs

kommunismi

lakko

siirtomaa

imperialismi

KÄSITEKORTIT

Höyryjuna on juna, joka liikkuu höyrykoneen avulla. Höyryjunat nopeuttivat liikkumista.

Höyrykone on kone, joka toimii höyryllä. Höyrykone oli teollistumisen ajan tärkein keksintö. Esim. höyrykonetta käytettiin tehtaissa.

Teräs on metalli, jota käytettiin koneiden ja laivojen valmistamiseen. Teräs teki koneista kestävämpiä.

Sensuuri tarkoittaa, että valtio kieltää jonkun asian julkaisun esim. sanomalehdessä. Esimerkiksi kuningasta ei saa kritisoida.

Lakko tarkoittaa, että työntekijät lopettavat työnteon. Lakolla työntekijät yrittävät saada esim. parempaa palkkaa. Esim. Työntekijät lakkoilevat / ovat lakossa.

Kommunismi on ajattelutapa, jossa valtio omistaa tehtaat ja maat. Kommunisti on ihminen, joka kannattaa kommunismia.

Imperialismi tarkoittaa, että eurooppalaiset valtiot valloittivat siirtomaita ja halusivat hyötyä niistä. Eurooppalaiset valtiot kilpailivat siitä, kenellä on eniten siirtomaita.

Siirtomaa on alue, jonka eurooppalainen valtio on valloittanut. Siirtomaista haluttiin raaka-aineita ja työvoimaa teollistumista varten. Esim. Iso-Britannialla oli paljon siirtomaita.

KÄSITEKORTIT

juoksuhauta

asemasota

keskusvallat

ympärysvallat

diplomatia

kansanedustaja

valta

lakkoilla

KÄSITEKORTIT

Asemasota tarkoittaa, että rintama pysyy paikallaan eikä liiku. Sotilaat pysyvät paikoillaan ja puolustavat rintamaa. Esim. Ensimmäisessä maailmansodassa käytiin asemasotaa.

Juoksuhauda on maahan kaivettu käytävä. Juoksuhautoja käytetään sodassa. Juoksuhaudoissa sotilaat ovat piilossa vastustajan ampumiselta.

Ympärysvallat oli ensimmäisen maailmansodan liitto. Siihen kuuluivat Venäjä, Ranska, Iso-Britannia, Yhdysvallat ja Italia.

Keskusvallat oli ensimmäisen maailmansodan liitto. Siihen kuuluivat Saksa, Itävalta-Unkari, Turkki ja Bulgaria.

Kansanedustaja on ihminen, joka työskentelee eduskunnassa. Kansanedustajat päättävät Suomen tärkeistä asioista. Kansanedustajat valitaan eduskuntavaaleilla.

Diplomatia tarkoittaa eri maiden yhteistyötä. Diplomatian avulla yritetään ratkaista ongelmia ilman sotia

Lakkoilla on verbi ja tarkoittaa, että työntekijä ei tee työtä. Työntekijät lakkoilevat, kun he haluavat esim. lisää palkkaa.

Valta on sitä, että voi päättää asioista. Esim. Kuninkaalla on valtaa ja hän päättää maan asioista.